

MØTEBOK

Beh. organ	Møtedato	Sak nr	Saksbeh.	Arkiv nr.	Side
Lofotrådet	22. – 23.06.10	R 33/10	ak	173.9	1/7

HØRING SUTTALELSE - HELHETLIG FORVALTNINGSPLAN

Vedlagt dokument Rapporten fra samarbeidsprosjektet LoVe 2025

Sammendrag

I tilknytning til Stortingets behandling av Helhetlig forvaltningsplan for Lofoten – Barentshavet i 2006 ble det vedtatt å komplettere planens kunnskapsgrunnlag. Det ble også vedtatt å se beslutninger om petroleumsaktivitet i områdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Troms i forhold til det nye supplerende kunnskapsgrunnlaget når planen oppdateres i 2010. En hovedrapport med faglig kunnskapsgrunnlag ble lagt frem 15. april 2010. Supplerende rapporter om petroleumsressursene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja ble lagt frem i slutten av april og en ringvirkningsanalyse ble presentert 8. juni. Samtidig ble det gitt brede presentasjoner og lagt til rette for debatt i en større nasjonal høringskonferanse i Svolvær. Lofotrådet har tilrettelagt flere aktiviteter som forberedelser til et engasjement i regionen om det nye kunnskapsgrunnlaget og petroleumsaktivitet utenfor regionen. Noe av aktiviteten er gjennomført som et fellesprosjekt mellom Lofoten, Vesterålen og Nordland fylkeskommune, LoVe 2025, fase II. Frist for høringsuttalelser til planens oppdaterte kunnskapsgrunnlag er 1. juli 2010. Det er i tillegg satt en frist for innspill til ”Ringvirkningsanalysen” til 15. august 2010. Forøvrig ble det under høringskonferansen 8. juni signalisert ”åpenhet” i forhold til oppfølgende innspill til det oppdaterte faktagrunnlaget og til arbeidet med den nye stortingsmeldingen.

Det faglige grunnlaget for oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og området utenfor Lofoten

Sekretariatet viser til at rapportene som er underlag i denne saken er tilgjengelige på følgende adresser:

- Det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (Rapport fra Faglig forum) http://www.regjeringen.no/Upload/MD/Vedlegg/hav_vannforvaltning/Forvaltningsplanen_Barentshavet/rapporter/faglig_forum_rapport_lofoten-barentshavet_150410.pdf
- Petroleumsressurser i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja (Rapporter fra Oljedirektoratet) <http://www.npd.no/no/Nyheter/Nyheter/2010/Rapporter---seismikkinnsamlingen-i-nord/>
- Regional ringvirkningsanalyse i forbindelse med oppdatering av helhetlig forvaltningsplan Barentshavet – Lofoten (utarbeidet av Asplan viak og Nordlandsforskning for Olje- og energidepartementet) <http://www.regjeringen.no/upload/OED/Rapporter/Ringvirkningsanalyse.pdf>

Sekretariatet vedlegger også rapporten fra samarbeidsprosjektet LoVe 2025, der styringsgruppen nå har gitt sin tilslutning til beskrivelser og anbefaling. Fylkeskommunens

sekretariat opplyser at i kapittel 9, Prognoser, mangler deler av innholdet, men at dette i løpet av få dager vil være på plass.

Som en forenklet oversikt gjengir sekretariatet utdrag fra en beskrivelse som er benyttet av våre naboregioner om det faglige grunnlaget:

Faktaopplysninger fra rapportene – det faglige grunnlaget

Hovedfunn i det faglige grunnlaget er:

Aktivitet i Barentshavet-Lofoten etter 2005

Det har ikke vært vesentlig økning i skipstrafikk eller petroleumsvirksomhet i området etter 2005. I samme periode har det vært nedgang i fiskeriaktiviteten, antall fiskefartøy og utseilt distanse. Skipstrafikk, og spesielt fartøy som forbruker eller frakter tungolje er fremdeles den aktiviteten som har størst forurensingspotensiale.

Risikoutvikling i området

Potensielle miljø- og samfunnsmessige konsekvenser av en ulykke i planområdet kan være betydelige, enten en slik ulykke skyldes petroleumsvirksomhet, skipstrafikk, eller en atomhendelse.

Sannsynligheten for uhellshendelser vurderes som lav. For de analyserte ulykkesscenarioene vurderes utslipp i Nordland V og Nordland VI å gi alvorlige miljøkonsekvenser, samt høyere miljørisiko for fisk, sjøfugl, marine pattedyr og strand, enn tilsvarende utslipp i Nordland VII og Troms II.

Videreutvikling av oljevernteologi og kunnskapsgrunnlag for oljevern er gjennomført, men effekten av den samlede beredskapen kan foreløpig ikke beskrives entydig. Det er behov for en ny kartlegging av beredskapsbehovet i forvaltningsplanområdet.

Tilstanden i økosystemet

På grunn av flere usikre og dårlig dokumenterte faktorer er det ikke mulig å si sikkert hvilke konsekvenser den samlede menneskelige aktiviteten faktisk har på økosystemet, men flere og alvorlige påvirkninger på samme sted og tid innebærer større risiko for konsekvenser på økosystemet.

Særlig verdifulle og sårbare områder

Mareano (bunnlevende organismer, eks korallrev) og Seapop (sjøfuglbestand) prosjektene har generert mye ny og detaljert informasjon om verdien i noen av de særlige verdifulle og sårbare områdene (Lofoten-Tromsøflaket, kysten langs fastlandet og Eggakanten). Dette gjør det mulig å identifisere habitater i større detalj enn i 2005 og differensiere verdiene innad i områdene. For andre økosystemkomponenter, slik som fisk, er ikke kunnskapsnivået økt tilsvarende. Derfor er det samlet sett ikke mulig å endre status til områdene.

Mål og måloppnåelse

Målte nivåer av miljøgifter og radioaktive stoffer er stort sett lave i området, inklusive en rekke menneskeskapt forbindelser.

Ifølge tillatelsene etter forurensingsloven skal det ikke være utslipp av miljøfarlige stoffer fra petroleumsvirksomheten. Miljøovervåking viser at det generelt ikke er økte verdier av hydrokarboner eller metaller i sedimentene, og at bunnfauna på alle målestasjoner er uforstyrret.

Målet om at fisk og annen sjømat skal være trygg og oppleves som trygg av forbrukeren i de ulike markedene krever pålitelig dokumentasjon, og slik dokumentasjon foreligger foreløpig ikke i tilstrekkelig grad.

Sannsynlighet for akutt forurensing fra petroleumsvirksomheten i området er lav blant annet på grunn av aktivitetsnivå, teknologi- og kunnskapsutvikling, samt ulykkesforebyggende tiltak. Skipstrafikken i området har økt, men en rekke tiltak for å redusere sannsynligheten for ulykker som kan føre til akutt forurensing, har samtidig blitt gjennomført.

Målet om at aktiviteter i særlige verdifulle og sårbare områder skal foregå på en måte som ikke truer områdets økologiske funksjoner eller biologiske mangfold er nådd for noen av områdene (iskanten, polarfronten, havområdene rundt Svalbard). For andre områder (Tromsøflaket, havområdene utenfor Lofoten til Tromsøflaket, Eggakanten og kystnære området fra Tromsøflaket til grensen mot Russland) er det usikkert om målet er nådd. Noen mindre fiskebestander er på lave nivå på grunn av tidligere overfiske. Målet som biomasse, selv i gjenoppbygget tilstand, utgjør disse mindre bestandene en liten andel av fiskeressursene i disse områdene. I tillegg er det skader fra tråling på korallrev, svamp og sjøfjær.

Målet om at naturlig forekommende arter skal finnes i levedyktige bestander er oppnådd for bestander av torsk, hyse, sei, lodde, sild og sjøpattedyr. For andre fiskebestander (uer, snabeluer, blåkveite og kysttorsk) og for bunndyrsamfunn er det usikkert om målet er oppnådd. Dette målet er ikke oppnådd for sjøfuglebestandene.

Målet om at menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene, skal unngås, er ikke oppnådd (ballastvann).

Bevaring av marine naturtyper

Det er et mål at det skal være opprettet et representativt nettverk av marine, beskyttede områder i norske kyst- og havområder senest innen 2012. Verneplanarbeidet vil ikke dekke behovet for et representativt nettverk. Det er derfor lite sannsynlig at målet nås.

Innsamling av grunnlagsdata for fisk og sjøpattedyr må styrkes, spesielt for sjøpattedyrene for å kunne oppdage endringer i bestandsstørrelse og utbredelse.

Miljørisiko ved akutt oljeforurensing

Det har pågått en stadig utvikling av oljevernteologi. Det er fortsatt behov for videre styrking av beredskap mot akutt forurensing.

Det er også behov for fortsatt metodisk utvikling for å forbedre metoder for analysering av miljøkonsekvenser og miljørisiko knyttet til akutte oljeutslipp for henholdsvis fisk, sjøfugl, marine pattedyr og strand. Det er viktig å videreutvikle metodikk for å kunne beregne tap på årsklasserekruttering av fisk som på en biologisk forsvarlig måte håndterer en romlig variasjon i overlevelse fra yngel til voksen fisk.

Effekter av seismikkskyting

Det foreliggende utredningsmaterialet dokumenterer at seismiske undersøkelser vil kunne gjennomføres uten at det oppstår negative konsekvenser av betydning for utøvelse av fiske. Resultatene fra følgeforskningsstudiet ble gjennomført i forbindelse med Oljedirektoratets

innsamling av seismiske data i 2009. Undersøkelsene viser at fisken reagerer på lydsignalene med økt svømmeaktivitet.

Dette førte til at blåkveite, uer og lange ble mer utsatt for å bli fanget i garn, mens seien delvis kan ha vandret ut av området. Den økte svømmeaktiviteten kan være et symptom på en stressreaksjon som kan føre til redusert fangsteffektivitet for line enten gjennom lavere motivasjon for å søke mat eller ved at fisken trekker vekk fra området.

Geografisk kartlegging av petroleumspotensialet

Oljedirektoratet har fullført datainnsamling for geologisk kartlegging av Nordland VII og Troms II, ved innsamling av seismiske, elektromagnetiske og gravimetriske data samt innsamling av bergartsprøver i perioden 2007 – 2009.

For Nordland VI, Nordland VII og Troms II er nå datagrunnlaget vurdert tilstrekkelig for å kunne gi Stortinget en god faglig vurdering av petroleumspotensialet. Dette vil styrke beslutningsgrunnlaget for oppdatering av forvaltningsplanen i 2010. Resultatet av kartleggingsarbeidet viser at Nordland VI fremstår som det mest prospektive området med hensyn på olje- og gassressurser. Nordland VII og Troms II har et samlet forventet ressurstemat på høyde med det som forventes i Nordland VI. Troms II har en mer konsentrert prospektivitet enn Nordland VII. Det er større sannsynlighet for å finne olje i Nordland VI og Nordland VII. Troms II har størst sannsynlighet for gass.

Lofotrådets prosess

Lofotrådet har lagt stor vekt på å tilrettelegge en god arbeidsprosess for behandling av de aktuelle spørsmål. I løpet av siste halvår har Lofotrådet:

- Invitert Folkeaksjonen for et oljefritt Lofoten og Vesterålen og OLF til å presentere sine budskap og delta i debatt (desember 2009)
- Gitt innspill til ringvirkingsanalyser (desember 2009)
- Trappet opp sitt samarbeid med Vesterålen og Nordland fylkeskommune i LoVe 2025 (gjennom 2009 og 2010)
- Invitert formannskapetene i Lofoten til en presentasjon og drøfting av forvaltningsplanens nye kunnskapsgrunnlag med Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet og Havforskningsinstituttet som innledere. I tillegg også informasjon fra prosjektet LoVe 2025 om befolkningsutvikling og næringsutvikling i området (28. april 2010)
- Invitert til et regionalt arbeidsmøte i regi av LoVe 2025 for kommuner, næringsliv og andre organisasjoner der informasjon om utviklinga i regionen ble formidlet og det ble gitt innspill til framtidbilder med og uten petroaktivitet (5. mai)

I tillegg har relevant informasjon fra de nevnte aktivitetene vært lagt ut på Lofotrådets hjemmeside og ordførere og andre representanter fra Lofotrådet/kommunene har deltatt på flere av konferansene som har vært gjennomført, bl.a. høringskonferansen 8. juni.

Lofotrådet har over tid gitt innspill ved flere av milepælene i prosessene knyttet til petroleumsaktivitet ved regionen og Helhetlig forvaltningsplan, bl.a.:

- Høringsuttalelse - helårig petroleumsaktivitet i området Lofoten – Barentshavet (ULB) (Sak 40/03)

- Konsekvensutredninger – helhetlig forvaltningsplan – Lofoten – Barentshavet (Sak 62/04)
- LoVe 2025 – petroprosjekt (Sak 05/06)

Sekretariatets innstilling:

Høringsuttalelse til oppdatering av helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten

Innledning

Høringsuttalelsen omfatter både Lofotrådets vurderinger i forhold til rapporten ”Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanen”, ”Petroleumsressurser i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja”, ”Regional ringvirkningsanalyse i forbindelse med oppdatering av helhetlig forvaltningsplan Barentshavet – Lofoten” og presentasjoner under høringskonferansen 8. juni 2010. Høringsuttalelsen gir også innspill til arbeidet med Stortingsmeldingen om forvaltningsplanen og benytter prosess og materiale fra prosjektet LoVe 2025 (fase to) som en del av sitt bakgrunnsmateriale.

Regional innflytelse og innspill fra kommunene

Både det forhold at marine og næringsmessige ressurser er så sterkt konsentrert som utenfor Lofoten og Vesterålen og det forhold at ressursene er så nær mange lokalsamfunn og sterkt integrert i regionalt næringsliv og samfunnsliv tilsier en særlig aktpågivenhet for lokal og regional medinnflytelse, ringvirkninger og miljørisiko. I denne sammenheng beklager Lofotrådet at høringsfristen er så vidt kort og at den dels sammenfaller med ordinær ferieavvikling. Det er også naturlig at innspill fra kommunestyre i regionen som ønsker å engasjere seg blir tatt med som underlag for det videre arbeid med forvaltningsplanen/stortingsmeldingen selv om møteplaner og arbeidsprosesser gjør at dette skjer etter de oppsatte tidsfrister.

Det faglige grunnlaget – nytt kunnskapstilfang

Etter Lofotrådets vurdering er det gjort et godt og grundig utredningsarbeid av faglig forum med samarbeidspartnere og det faglige grunnlaget for forvaltning av områdene fra Lofoten til Barentshavet er betydelig styrket. Rapporten illustrer i tråd med tidligere beskrivelser Lofotens og Vesterålens betydning som et nøkkelområde for marine ressurser, i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Rapportene fra Oljedirektoratet om ”Petroleumsressurser i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja” gir etter rådets vurdering også et oversiktlig anslag over petroleumsressursene i området.

Med den sterke avgrensningen til naturvitenskapelige og tekniske problemstillinger som rapporteringen fra faglig forum innebærer er det pekt på at effektene av forhold som planen vil beskrive og beslutninger som kan være aktuelle kan bli så stor for næringsliv og samfunnsliv generelt at det vil være meget vesentlig å gå videre med oppfølgende analyser og kartlegging av økonomiske og samfunnsmessige forhold.

Rapporten som er utført av Asplan viak og Nordlandsforskning for Olje- og energidepartementet om ringvirkninger kan være et utgangspunkt for vurderinger, men bør følges opp med mer spesifikke beskrivelser som også kan tydeliggjøre ringvirkninger for de

berørte regionene på en bedre måte. Dette arbeidet bør derfor følges opp og kunne tjene som en mulig anvisning for statlige myndigheter med innsats for å styre tilretteleggingen av ringvirkninger ved eventuell petroleumsinnsats i Lofoten og Vesterålen.

Oljekatastrofen i Mexicogulften tilsier skjerpet oppmerksomhet og innhenting av ytterligere kunnskap om risikoen for slike uhell, konsekvenser av slike uhell og hvordan de kan forhindres og evt. skader kan begrenses.

Momenter fra debatt og innspill om ”utslippsscenariene” i rapporten fra faglig forum tilsier også i denne sammenheng at det utarbeides nye scenarier for oljekatastrofer som både har en større geografisk utstrekning og som omfatter tidevannsstrømmer og strandområder i Lofoten og Vesterålen. Anvendbarheten til hjelpemidler innen oljevernberedskap er også dratt i tvil. På dette felt må det videreføres en betydelig FOU-innsats og bringes fram pålitelig dokumentasjon.

Fase to i prosjektet LoVe 2025

Ut fra den omfattende betydning petroleumsaktivitet og andre spørsmål som inngår i Helhetlig forvaltningsplan har for regionene har Lofoten og Vesterålen i samarbeid med Nordland fylkeskommune etablert et prosjektsamarbeid for å få frem aktuell bakgrunnsinformasjon og for å kunne samarbeide om viktige utfordringer. Første fase ble gjennomført i 2006. Andre fase pågår nå og har både forsøkt å supplere med frambringelse av relevant bakgrunnsinformasjon, informasjonsformidling og involvering og formidling av viktige innspill til sentrale myndigheter. Lofotrådet vedlegger rapporten fra prosjektet som et innspill til departementenes arbeid og vil særlig framheve de distriktspolitiske utfordringer som beskrives, der sterk befolkningsnedgang, skjev alderssammensetning og begrensninger i basishandlingene preger bildet. Prosjektets styringsgruppe gir følgende anbefalinger som Lofotrådet slutter seg til:

Arbeid mot sentrale myndigheter og oljeselskap

- Kreve konsekvensutredning i henhold til petroleumsloven på Nordland VI og VII, samt Troms II
- Utvikle en felles strategi for LoVe der målet er enighet om hvilke betingelser LoVe skal stille for en utnyttelse av evt. petroleumsressurser utenfor LoVe
- Utvikle konkrete og realistiske krav til ringvirkninger både i lete- og utvinningsfaser ovenfor staten og petroleumsindustrien
- Kreve at regionale ringvirkninger skal være et myndighetskrav
- Konsekvensutrede Lofoten som verdensarvområde
- Utvikle en samfunnskontrakt mellom regionen og storsamfunnet
- Etablering av et beredskapssenter i regionen.
- Regionrådene i LoVe og Nordland fylkeskommune ber om dialog med regjeringen om prosjektets anbefalinger

Regionale satsinger

- Utrede et beredskapssenter for miljø, areal, oljevern, maritim beredskap, teknologiutvikling mv i LoVe
- Etablering av målrettede tiltak mot familier med barn i førskolealder og i ungdomsskolen, da det er disse familiene som har størst sjans for å flytte.
- Insentiver til bedrifter som ansette ungdom med høy formalkompetanse, da dette på sikt vil bidra til å øke det generelle kompetansenivået i næringslivet og bidra til innovasjon

- Næringslivet i LoVe er i dag kapitalsvakt og lønnsomheten er lav. På bakgrunn av dette bør det etableres et eget investeringselskap med basis i regionen. Dette investeringselskapet bør særlig bygge kompetanse innen energi, reiseliv, sjømat og landbruksprodukter.
- Kartlegge behov knyttet til infrastruktur med en eventuell petroleumsaktivitet i regionen
- Utrede hvilke kompetansetiltak som må etableres i regionen dersom en åpner for petroleumsaktivitet i regionen
- Få felles forståelse av fordeling av eiendomsskatt
- Analysere flytte- og pendlemønstre samt kompetansesammensetningen i regionen for å avdekke muligheter knyttet til etablering av nye arbeidsplasser.

Supplerende kommentarer

Regionrådene både i Lofoten og Vesterålen har ved flere anledninger uttrykt krav om gjennomføring av en konsekvensanalyse i henhold til petroleumsloven for Nordland VI, Nordland VII og Troms II. Lofotrådet vil gjenta dette kravet.

Lofotrådet har ved flere anledninger også gjort det klart at dersom det skal legges opp til petroleumsaktivitet utenfor Lofoten og Vesterålen så bør statlige myndigheter sørge for at det gjennom krav og tilrettelegging fra myndighetene etableres ringvirkninger som kan ha betydelig effekt for regionene. Tilrettelegging av slik innsats bør bygge på en dialog med regionene, slik det angis i prosjektet LoVe 2025 og kan særlig handle om:

- Konkrete etableringer fra petroleumsnæringen i regionene
- Å bidra til å gjøre regionene mer robuste
- Å bedre rammebetingelsene for næringslivet i regionene
- Å styrke innovasjonsevnen i regionene
- Å bedre utnyttelsen av komparative fortrinn i regionene

Verdensarv

Lofotrådet legger stor vekt på å engasjere seg i spørsmålet om verdensarvstatus, men mener det er riktig å se denne prosessen i sammenheng med utfallet av Stortingets behandling av helhetlig forvaltningsplan for Lofoten – Barentshavet og avventer derfor regjeringens og Stortingets konklusjon. Rådet ser det også som vesentlig å få gjennomført en konsekvensanalyse av en evt. verdensarvstatus.

Leknes, 16. Juni 2010

Atle Kanstad
sekretariatsleder

LOFOTRÅDETS BEHANDLING

Etter debatt fremmet Hugo Bjørnstad forslag om følgende tillegg til Lofotrådets høringsuttalelse.

Lofotrådet tar nå ikke stilling til ja eller nei til petroleumsaktivitet i regionene Lofoten og Vesterålen, men vil gi sine anbefalinger når konsekvenser og ringvirkninger er mer utførlig avklart. Lofotrådet viser også til at det er store variasjoner i synet på petroleumsaktivitet i regionen. Dette gjenspeiles bl.a. av vedtak i Røst kommune 27.05.10 og fra enkelte fiskeriorganisasjoner.

Beslutningen om hvorvidt det skal åpnes for petroleumsaktivitet utenfor Lofoten og Vesterålen vil ha store konsekvenser for folk i regionen og mulighet til å skape arbeidsplasser og vekst i årene som kommer. Vi trenger derfor å ta en beslutning på et så godt faktagrunnlag som mulig.

Lofotrådet krever at Regjeringen setter i gang konsekvensutredning etter petroleumslovens § 3-1 av Nordland VI, VII og Troms II etter at det er tatt stilling til forvaltningsplanen. En viktig begrunnelse for å konsekvensutrede etter § 3-1 er å finne i paragrafens ordlyd som er følgende:

”Før åpning av nye områder med sikte på tildeling av utvinningstillatelser, skal det finne sted en avveining mellom de ulike interesser som gjør seg gjeldende på det aktuelle området. Under denne avveiningen skal det foretas en vurdering av de nærings- og miljømessige virkninger av petroleumsvirksomheten og mulig fare for forurensninger samt de økonomiske og sosiale virkninger som petroleumsvirksomheten kan ha. Spørsmålet om åpning av nye områder skal forelegges lokale myndigheter og sentrale interesseorganisasjoner som kan antas å ha særlig interesse i saken”

Det er derfor en klar forutsetning fra Lofotrådets side at konsekvensanalysen skal inneholde samfunnmessige vurderinger og innvirkning av petroleumsaktivitet på lokalsamfunn, herunder næringsliv og miljø og for befolkningen generelt.

Lofotrådet vil samtidig påpeke de klare mangler nåværende ringvirkningsanalyse inneholder, og anser denne som utilstrekkelig som beslutningsgrunnlag.

Administrasjonens innstilling med Hugo Bjørnstads forslag ble enstemmig vedtatt.

Rett protokoll

Atle Kanstad
Sekretariatsleder